

BENEFICYJUM (87) *sb n*

Oba e jasne.

sg indecl beneficyjum (25). ◇ *pl N* beneficyjã (5); -ã (4), -(a) (1). ◇ *G* beneficyj (25), beneficyjã (1), beneficyjum (1); beneficyj : beneficyjã : beneficyjum *KrowObr* (1 : 1 : -), *SkarŻyw* (1 : - : 1). ◇ *A* beneficyjã (22). ◇ *I* beneficyjami (4). ◇ *L* beneficyjãch (4); -ãch *SarnStat* (2), -ach (1) *BielKron*, -(a)ch (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

*praw. Majętność ziemska, nieruchomości itp. związana z urzędem duchownym w Kościele katolickim; dochód i świadczenia z takiej majątności; sam urząd (godność, stanowisko, tytuł) duchowny, z którym nadanie takie było związane; sacerdotium Mymer¹, Mącz, Cn; reditus sacerdotalis vel ecclesiasticus Cn [beneficium Lac sr] (87) : Mymer¹ 9v; FalZioł V 53; ComCrac 20; Kiedybyście thego nietzynili/ tedybyście nietylko przyięę złamali/ álebyście tecz y Máłfkáry/ y Lárwy/ á nákoniec Beneficya/ ktore wy zowiecie/ dobre mienie vtráчили. *KrowObr* 132, 197v; *BielKron* 186v, 187v, 216v; *GórnDworz Sv*; *WujJud* 13v; Są w krolestwie nászem/ y w inżych kráinách kniemu przyłáczonych/ bárzo hoyne beneficia/ ktore Biskupstwámi zowiemy. *ModrzBaz* 138v, 121v, 122 [3 r.], 131v [2 r.], 132v, 133 (17); z tych ludzi ktorzy fię v dworu tylko wychowáli/ y ktorzy zá beneficyámi biegáią/ y ná zgubę fię dułz ludzkich/ przy ktorzych nie miełzkáią/ kwápią: co dobrego na kościół wyniść może *SkarŻyw* 511, 574 [2 r.]; *ActReg* 16; Tám Gámrat zarázem opowiedział fie/ że to beneficium/ iego iest podawania/ áni żadného ná nim chce ciérpieć/ ieno kogo ón na nie władzi *KochAp* 7, 6, 7; *SarnStat* 173, 175, 178, 191, 192 (11); *VotSzl D, Dv* [2 r.].*

W charakterystycznych połączeniach: frymarczenie beneficyjami, beneficyjum fundować, kupować, łapać, nastąpić na beneficyjum, beneficyjum odjąć, postąpić z beneficyj, beneficyjum sprzedać, przyjąć (3), przysądzać, szacować (2), szacunek, świętokupstwo beneficyj, uprosić (2), utracić, utracenie beneficyj, wakuje beneficyjum, zachowanie beneficyj (2), zbyć beneficyjum [w funkcji G].

*Zwroty: »da(wa)ć, dawane, podawanie beneficyjum« (16): MetrKor 31/620v; ComCrac 21; Ípolne wÍpráwiedliwienie nie bywa przed iednym Sędziem/ zwłáłczzá w Ípráwách Duchownych/ o Wiáre/ o Dzięłyęciny/ o podawania Beneficyy *GroicPorz* t4; *RejFig Ddv*; Ale byłci ten czás/ kiedy [...] te beneficia ludziom vcżonym dawano/ dla obchodzenia powinności. *ModrzBaz* 133v, 133, 139 [2 r.]; *SarnStat* 115 [2 r.], 173, 179, 192 (8). Cf »beneficyjum kościelne«, »biskupstwo i beneficyjum«.*

*»beneficyjum dzierżeć, trzymać« (3): [ś. Maria z Egnijej] Nierádziłá dwoygá Beneficyum trzymáć. *SkarŻyw* 582 marg, 582; [Ustawiamy] áby włzyfcy tácy Kortyzani z Rzymu do Królestwá náłzého/ y do Beneficyj ktoré dzierżá/ byli wyzwáni *SarnStat* 176.*

*»(po)brać, branie, wziąć beneficyjum« [szyk zmienny] (7): *RejFig Ddv*; *UstPraw Bv*; Cefarz rofkazał/ áby [...] Kápłani ktorzy fie po ożeniáli/ áby im iuż theraz beneficia pobrano á innym dano. *BielKron* 209, 201; Rzekł z gniewu ku Biskupowi/ [...] iam temu kłędzu ná on fwiáth pomogł/ á beneficium po nim ma wziąć kto inży? *GórnDworz Sv*; káżdá olobá duchowna w Biskupstwie AlÍperfkim przy brániu ktoregokolwiek Beneficium przyięgáć ma *SarnStat* 1123, 923.*

Zestawienia: »beneficyjum curatum« = związane z obowiázkami duszpasterskimi (2): káždy Pręłat [...] y którękolwiek beneficium máiący/ bądź curatum, bądź nie curatum we włzyłtkiéy Dioeceliéy

Krakówkiéy/ iefli vmrze w piérwŝe trzy księżyce Roku/ [...] niech ma czwartą część wŝyŝtkich dochodów *SarnStat* 191, 1127.

»beneficyjum dożywotne« (2): ktorzi beneficia dożywotne máią/ ci wedle przemożenia káždego *beneficium* y wedle dochodu z gumien y z czynŝow przychodzącego/ żeby piérwŝą y wtorą summę fkládáli. *ModrzBaz* 121v, 121v.

»beneficyjum kościelne (kościółow)« (9): potym [*ojcowie duchowni*] czynili dekrety o beneficjach kościelnych/ áby Biskupi y inni przełożeni/ byli iáwnie vŝtáwiáni coby byli wieku ŝtałego *BielKron* 228v; *ModrzBaz* 132v; A beneficia kościółow Gréckich/ ludzióm téyże Gréckiey wiáry dawáné bydŝ máią. *SarnStat* 115; O INDVLTCIE v Oycá S. Papieżá vproŝzonym/ ná podawánié Beneficij kościelnych w ŝeść Mieŝicy. [...] niŝéy naydŝielŝ *SarnStat* 179, 192, 526, 923 [3 r.]. Cf »dostojeństwo bážŝ beneficyjum«.

Szeregi: »(arcy)biskupstwo i (albo) beneficyjum« (4): *MetrKor* 31/620v; *KrowObr* 132v; *ModrzBaz* 93v; ABy wŝytkié *beneficia Iurispatronatus Regii Praelaturarum Ecclesiaŝticarum*, iáko Arcybiskupŝtw/ Biskupŝtw/ y inŝzych wŝelákich beneficij były dawáné nie inŝzym/ iedno Rzymŝkiego kościoła Klerykom *SarnStat* 115.

»dostojeństwo bážŝ beneficyjum«: A žeby ŝaden z poddáných náŝzych [...] doŝtoieńŝtwá/ bážŝ *beneficium* iákiego Kościelného w Królestwie náŝzym Polŝkim [...] przyiáć nieŝmiał *SarnStat* 923.

»beneficyjum i urząd«: Bo ludzie vczeni y mądrŝy/ rozmyŝlániem ŝię wiécey zábawiáią/ zapláty oney wieczney po ŝmierci czekáią/ á tu ná tym ŝwiećie/ inŝi przed nimi beneficia, y vrŝedy lápáią. *GórnRozm* N3v.

W połączeniu szeregowym (2): Ieŝcze teŝ kv ŝádu dvchownemv przyŝŝwŝeć ma rozprava a podawanie koŝcielne Plebanyeí oltarzow, praebend y ynných beneficij. *ComCrac* 21; *SarnStat* 215.

a. *Uposażenie kapłanów starorzemskich; flaminia, domus flaminum Mącz* (1) : Flamima [!], Domus flaminum, [...] Beneficium á dochód. flamineŝow. *Mącz* 130d.